

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Examination of Student Workbooks on Social Studies in Terms of Student Skills Achieved By Social Studies Curriculum*

Murat Aydemir¹

Dumlupinar University, Educational Sciences Institute

Kadir Adamaz²

Celal Bayar University, Faculty of Education

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the activities in the social studies workbooks in terms of the skills aimed by social studies curriculum. The qualitative research method was used in the study. The research sample of the study was the social sciences curriculum (5. - 7. grades) and social sciences student workbook (5. - 7. grades), which was published in 2014 by National Education press. Scanning method was used in the study. The study was conducted by scanning the skills taking part in social sciences curriculum and the activities in the social sciences student workbook. The results of the study showed that the skills didnt take equal parts in the activities and more attention was drawn on common skills and less attention was drawn on skills related to class. Besides, regarding the activities taking part in the student workbooks, it's been seen that there is no increase or decrease in the skills in all grades.

Key words: Social studies curriculum, skill, activity, student workbook

¹ Corresponding Author:

PHD Student

murataydemir@windowslive.com

² *Assist. Prof.*

kadir.adamaz@cbu.edu.tr

This article derived from Master's thesis.

Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Beceriler Açısından İncelenmesi*

Murat Aydemir¹

Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kadir Adamaz²

Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan beceriler açısından incelenmesini hedeflemektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (5-7. sınıflar) ve Milli Eğitim yayınevine ait 2014 basımlı Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitapları (5-7. sınıflar) oluşturmaktadır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan beceriler ile Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin doküman yöntemiyle taranması şeklinde yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, becerilerin tüm etkinlikler içerisinde dengeli bir dağılım göstermediği ve ortak becerilere daha fazla yer verildiği, derse özgü becerilere ise daha az yer verildiği saptanmıştır. Ayrıca öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerde, becerilerin kendi içerisinde tüm sınıflar düzeyinde düzenli bir artış veya azalış göstermediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler programı, beceri, etkinlik, öğrenci çalışma kitapları

Giriş

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan ortak ve derse özgü becerilerin çağdaş bireylerin, aktif ve katılımcı vatandaş olabilmeleri aynı zamanda 21. yüzyılın beraberinde getirdiği gelişim ve değişim hareketine uyum sağlayabilmeleri için gerekli görülen 21. yüzyıl becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan becerilerin öğrenciler tarafından benimsenmesi, içselleştirilmesi ve yaşama aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu becerilerin bilgi olarak verilmesinin bireye faydalı olmayacağı bu nedenle becerilerin eğitim öğretim etkinlikleri aracılığıyla kazandırılmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Bulut ve Taşkırın, 2014; 2). Bu bağlamda ünite ve öğrenme alanlarına ilişkin

¹ Sorumlu Yazar:

Doktora Öğrencisi

[murataydemir @windowslive.com](mailto:murataydemir@windowslive.com)

² Yrd. Doç.

kadir.adamaz@cbu.edu.tr

*Bu çalışma yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

birçok etkinliği içerisinde barındıran öğrenci çalışma kitaplarının beceriler açısından incelenmesi önem taşımaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki ortak ve derse özgü becerileri bir arada ele alan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda ortaokul öğretim programlarında ortak olarak yer verilen becerilerin incelendiği, derse özgü becerilerin ise incelenmediği tespit edilmiştir. Şuana kadar yapılan çalışmalar, öğrencilere kazandırılması hedeflenen ortak becerilerin öğrenciler tarafından ne düzeyde kazanıldığını incelenmiştir. Bunun yanı sıra ortaokul ve ilkokul derslerinin öğretim programlarında yer alan ortak becerileri ne düzeyde kazandırdığı araştırılmıştır. Ayrıca becerilere ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine başvurulmuştur. Aynı zamanda ortak becerilerin ders kitaplarında ne ölçüde yer bulduğu araştırılmış ve öğretim programlarında yer alan becerilerin nasıl geliştirilebileceği sorgulanmıştır (Barlas, 2015: 1; Bulut ve Taşkiran, 2014: 1; Çelikkaya, 2011: 969; Çetin, 2014; Doğan, 2014; Gelen, 2011: 83; Hayırsever ve Kısakürek, 2014: 23; Hayırsever, 2010; Hezen, 2009; Mutluer, 2013:355; Özatalay, 2007; Semerci ve Yanpar Yelken, 2010; Temizkan, 2014: 49; Ülkü Kan, 2006: 4; Hotaman, 2006, Yaşar 2013; Uysal, 2014). Ancak ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan ortak ve derse özgü becerilerin Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında ne ölçüde yer aldığını konu edinen dair çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple Sosyal Bilgiler Öğretimi Dersi Programı (5-7. sınıflar) ve Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitapları (5-7. sınıflar) taranmış ve öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerde Sosyal Bilgiler Dersi Programındaki becerilerin yer alma düzeyi incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (5-7. sınıflar) yer alan dokuz ortak beceri ile derse özgü altı becerinin Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerde yer alma düzeylerini incelemektir. Bu amaçla belirlenen araştırma sorusu ise şu şekildedir;

Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (5-7. sınıflar) yer alan ortak ve derse özgü becerilerin Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alma düzeyleri nedir?

Araştırmanın Önemi

Öğretim programlarında öğrenciye kazandırılması hedeflenen ortak ve derse özgü becerilerin, öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye destek olacak olan öğrenci çalışma kitaplarında ne ölçüde bulunduğu, ortak ve derse özgü becerilerden hangilerinin daha çok ön plana çıkarıldığı ve bu becerilerin öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerdeki dağılımının hangi ölçütlere göre sağlandığının tespiti, öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin geliştirilmesi bakımından araştırılması gereken önemli bir konudur. Öğrencilerin bireysel çalışmalarına katkı sağlaması için yapılandırıcı anlayışla hazırlanmış olan Sosyal Bilgiler Öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin beceriler açısından incelenmesinin uygun olacağı belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama Modeli, “geçmişteki ya da halen mevcut olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeye çalışan araştırma modeli” (Karasar, 2011: 77) olarak tanımlanmaktadır. Araştırma, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (5-

7. sınıf) yer alan beceriler ile Sosyal Bilgiler (5-7. sınıf) öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin doküman incelemesi yöntemi ile taranması şeklinde yapılmıştır. Doküman incelemesi “araştırılması amaçlanan olay veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Araştırmada, Milli Eğitim yayınevine ait 2014 basımlı (5- 7. sınıf) Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitapları (Başol, S., Ünal, F., Azer, H., Yıldız, A. ve Evirgen, Ö. F, 2014, Komisyon, 2014a, Komisyon, 2014b) ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan beceriler kullanılmıştır. İlgili derse ait öğretim programında yer alan beceriler ve alt becerileri 5 alan uzmanından alınan fikir ve görüşler doğrultusunda bir araya getirilerek “Beceri Kontrol Listesi” adı altında toplanmıştır. Beceri Kontrol Listesi’nden yararlanarak ilgili programı içerisinde yer alan becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında ne düzeyde yer aldığı incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına ait istatistiksel analizlerin yapılabilmesi için SPSS 21 programından yararlanılmıştır.

Bulgular

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (5-7. Sınıflar) yer alan becerilerin, Sosyal Bilgiler Öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerde kullanılma durumunu incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada dokümanların analiz edilmesi sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Eleştirel Düşünme Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine		Eleştirel Düşünme Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik		Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)		(f)	(%)
5.sınıf	252		60	23.8
6.sınıf	274		84	30.6
7.sınıf	271		96	33.2
Toplam	797		240	30.1

Tablo 1’de yer alan bulgular göre “Eleştirel Düşünme” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 60 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 84 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 96 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 240’ının diğer bir ifadeyle % 30.1’inin “Eleştirel Düşünme” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 33.2’sinin, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 30.2’sinin, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 23.8’inin “Eleştirel Düşünme” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Eleştirel Düşünme” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 7. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 5. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Yaratıcı Düşünme Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Yaratıcı Düşünme Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	17	6.74
6.sınıf	274	2	0.72
7.sınıf	271	10	3.69
Toplam	797	29	3.63

Tablo 2 incelendiğinde, “Yaratıcı Düşünme” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 17 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 2 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 10 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 29’unun diğer bir ifadeyle % 3.63’ünün “Yaratıcı Düşünme” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 6.74’ünün, 6. sınıf düzeyinde etkinliklerin % 0.72’sinin, 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 3.69’unun “Yaratıcı Düşünme” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Yaratıcı Düşünme” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan İletişim Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	İletişim Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	1	0.39
6.sınıf	274	0	0
7.sınıf	271	11	4.05
Toplam	797	12	1.50

Tablo 3 incelendiğinde 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında “İletişim” becerisini kazandıracak bir etkinliğe yer verilmediği görülmüştür. “İletişim” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 1 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 11 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 12’sinin diğer bir ifadeyle %3.63’ünün “İletişim” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 0.39’unun, 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 4.05’inin, “İletişim”

becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “İletişim” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 7. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 5. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Araştırma Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılım Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Araştırma Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	43	17.0
6.sınıf	274	86	31.3
7.sınıf	271	74	27.3
Toplam	797	203	25.4

Tablo 4 incelendiğinde “Araştırma” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 43 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 86 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 74 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 203’ünün, diğer bir ifadeyle %3.63’ünün “Araştırma” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 27.3’ünün, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 31.3’ünün, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 17.0’ının “Araştırma” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Araştırma” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 6.sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 5. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Problem Çözme Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılım Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Problem Çözme Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	11	4.36
6.sınıf	274	6	2.18
7.sınıf	271	3	1.10
Toplam	797	20	2.50

Tablo 5 incelendiğinde “Problem Çözme” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 11 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 6 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 3 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 20’sinin diğer bir ifadeyle % 2.50’sinin “Problem Çözme” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür.Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin %

1.10'ının, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 2.18'inin, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 4.36'sının "Problem Çözme" becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. "Problem Çözme" becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 7. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Karar Verme Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Etkinlik		Karar Verme Becerisine İlişkin Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(%)	(f)	(%)
5.sınıf	252		9	3.57
6.sınıf	274		3	1.09
7.sınıf	271		5	1.84
Toplam	797		17	2.13

Tablo 6 incelendiğinde "Karar Verme" becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 9 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 3 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 5 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 17'sinin diğer bir ifadeyle % 2.13'ünün "Karar Verme" becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 1.84'ünün, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 1.09'unun, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 3.57'sinin "Karar Verme" becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. "Karar Verme" becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Etkinlik		Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisine İlişkin Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(%)	(f)	(%)
5.sınıf	252		18	7.14
6.sınıf	274		19	6.93
7.sınıf	271		6	2.21
Toplam	797		43	5.39

Tablo 7 incelendiğinde "Bilgi Teknolojilerini Kullanma" becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 18 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 19 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 6 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal

Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 43'ünün diğer bir ifadeyle % 5.39'unun "Bilgi Teknolojilerini Kullanma" becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7.sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 2.21'inin, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 6.93'ünün, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 7.14'ünün "Bilgi Teknolojilerini Kullanma" becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. "Bilgi Teknolojilerini Kullanma" becerisine ilişkin en büyük oranın 5. sınıf düzeyinde, en düşük oranın ise 7. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Girişimcilik Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	15	5.95
6.sınıf	274	13	4.74
7.sınıf	271	5	1.84
Toplam	797	33	4.14

Tablo 8 incelendiğinde "Girişimcilik" becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 15 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 13 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 5 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 33'ünün diğer bir ifadeyle % 4.14'ünün "Girişimcilik" becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür.

Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin %1.84'ünün, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 4.74, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 5.95'inin "Girişimcilik" becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. "Girişimcilik" becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. Sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 7. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Türkçe'yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Türkçe'yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	10	3.96
6.sınıf	274	2	0.72
7.sınıf	271	11	4.05
Toplam	797	23	2.88

Tablo 9 incelendiğinde “Türkçe’yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 10 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 2 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 11 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 23’ünün diğer bir ifadeyle % 2.88’inin “Türkçe’yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma” becerisiyle ilgili olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 4.05’inin, 6. sınıf düzeyinde % 0.72’sinin, 5. sınıf düzeyinde ise % 3.96’sının “Türkçe’yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Türkçe’yi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 7. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Gözlem Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Etkinlik		Gözlem Becerisine İlişkin Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(%)	(f)	(%)
5.sınıf	252		7	2.77
6.sınıf	274		6	2.18
7.sınıf	271		0	0
Toplam	797		13	1.63

Tablo 10 incelendiğinde “Gözlem” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 7 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte ise 6 kez yer almıştır. 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında “Gözlem” becerisini kazandıracak bir etkinliğe yer verilmediği görülmüştür. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 13’ünün diğer bir ifadeyle % 1.63’ünün “Gözlem” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerde % 2.77’nin, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerde ise % 2.18’inin “Gözlem” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir “Gözlem” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Mekânı Algılama Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine Göre Toplam Etkinlik		Mekânı Algılama Becerisine İlişkin Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(%)	(f)	(%)
5.sınıf	252		16	6.34
6.sınıf	274		32	11.6
7.sınıf	271		13	4.79

Toplam	797	61	7.65
---------------	-----	----	------

Tablo 11 incelendiğinde “Mekânı Algılama” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 16 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 32 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında düzeyinde yer alan 271 etkinlikte ise 13 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 61’inin diğer bir ifade % 7.65’inin “Mekânı Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 4.79’unun, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 11.6’sının, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 6.34’ünün “Mekânı Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Mekânı Algılama” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 6. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 7. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	1	0.39
6.sınıf	274	3	1.09
7.sınıf	271	2	0.73
Toplam	797	6	0.75

Tablo 12 incelendiğinde “Zaman ve Kronolojiyi Algılama” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 1 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 3 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 2 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 6’sının diğer bir ifadeyle % 0.75’inin “Zaman ve Kronolojiyi Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 0.39’unun, 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 0.73’ünün, 6.sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 1.09’unun “Zaman ve Kronolojiyi Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir.

“Zaman ve Kronolojiyi Algılama” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 6. sınıf düzeyinde, en düşük oranın ise 5. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	11	4.36
6.sınıf	274	9	3.28
7.sınıf	271	13	4.79
Toplam	797	33	4.14

Tablo 13 incelendiğinde “Değişim ve Sürekliliği Algılama” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 11 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 9 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 13 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 33’ünün diğer bir ifadeyle % 4.14’ünün “Değişim ve Sürekliliği Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 4.79’unun, 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin %3.28’inin, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 4.36’sının “Değişim ve Sürekliliği Algılama” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. “Değişim ve Sürekliliği Algılama” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 7. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6.sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 14. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Sosyal Katılım Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Sosyal Katılım Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	23	9.12
6.sınıf	274	5	1.82
7.sınıf	271	10	3.69
Toplam	797	38	4.76

Tablo 14 incelendiğinde “Sosyal Katılım” becerisinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 23 kez, 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 5 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 10 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 38’inin diğer bir ifadeyle % 4.76’sının “Sosyal Katılım” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin %1.82’sinin, 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 3.69’unun, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 9.12’sinin “Sosyal Katılım” becerisiyle ilgili olduğu görülmektedir. “Sosyal Katılım” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 5. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 15. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Yer Alan Empati Becerisine İlişkin Etkinlik Örneklerinin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

	Sınıf Düzeylerine	Empati Becerisine İlişkin	
	Göre Toplam Etkinlik	Etkinliklerin Sayı ve Oranları	
	(f)	(f)	(%)
5.sınıf	252	10	3.96
6.sınıf	274	4	1.45
7.sınıf	271	12	4.42
Toplam	797	26	3.26

Tablo 15 incelendiğinde “Empati” becerisinin 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 274 etkinlikte 4 kez, 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 252 etkinlikte 10 kez, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan 271 etkinlikte ise 12 kez yer almıştır. 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak incelendiğinde 797 etkinliğin 26’sının diğer bir ifadeyle %3.26’sının, “Empati” becerisini kazandırmaya yönelik olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise 6. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 1.45’inin, 5. sınıf düzeyindeki etkinliklerin % 3.96’sının, 7. sınıf düzeyindeki etkinliklerin ise % 4.42’sinin “Empati” becerisiyle ilgili olduğu görülmektedir. “Empati” becerisine ilişkin en büyük sayı ve oranın 7. sınıf düzeyinde, en düşük sayı ve oranın ise 6. sınıf düzeyinde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmaya konu olan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının, Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan ortak ve derse özgü beceriler yönünden oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Hatta çocuklara erken yaşlarda kazandırılmasının önemli görülen, iletişim, karar verme ve problem çözme gibi becerilere öğrenci çalışma kitaplarında çok az yer verildiği görülmektedir. Ortak ve derse özgü becerilerin tüm sınıflar düzeyinde dengeli bir dağılım içerisinde olmadığı ve becerilerin alt sınıflardan üst sınıflara doğru dengeli ve yükselen bir grafik çizmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerde sayı ve oran bakımından tutarlı bir artış veya azalış göstermediği görülmüştür. Bu nedenle becerilerin dağılımı tüm sınıflar düzeyinde belli bir kriter dahilinde yapılmalıdır. Bu yönüyle öğrenci çalışma kitaplarında yer alan becerilerin nicelik yönünden yeterli olmadığı görülmektedir (Kaya, Artvinli ve Önal, 2007).

Programda yer alan beceriler birbirini destekler niteliktedir ve bir beceri diğer beceriden daha önemli değildir (Semerci ve Yanpar Yelken). Bu nedenle beceriler birbirinden soyutlanmamalı ve beceriler arasına sınırlama koymadan dengeli dağılımının sağlanması gerekmektedir (Bulut ve Taşkiran, 2014; 3). Bu duruma rağmen ortak becerilere derse özgü becerilerden daha çok yer verilmesi dikkat çekicidir. Bu durum Türkiye’de becerilere yönelik

etkinlik yazımının yeni alan olduğunu kanıtlar niteliktedir görülmemektedir (Kaya, Artvinli ve Önal, 2007). Bu bağlamda öğrenci çalışma kitapları yazarlarının etkinlikleri hazırlarken bu durumu dikkate almaları gerekmektedir. Ayrıca öğrenci çalışma kitabı yazarları etkinlik seçerken öğretim programlarındaki ortak ve derse özgü becerilerinin hepsine eşit şekilde yer vermeye özen göstermelidir.

Sonuç olarak araştırmaya konu olan 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarında Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan ortak ve derse özgü becerileri kazandırmayı hedefleyen etkinlikler, nicel olarak arttırılmalı ve nitelik açısından da alan uzmanlarınca ve kitap yazarlarınca geliştirilmelidir. Ayrıca Talim ve Terbiye Başkanlığı hazırlanmış veya hazırlanacak olan öğrenci çalışma kitaplarını kazandırılması hedeflenen beceriler yönünden bir kez daha incelenmeye tabi tutulmalıdır.

Kaynakça/References

- Bulut, B. ve Taşkiran, C. (2014). Altıncı sınıf sosyal bilgiler programındaki kazanımların zihinsel beceriler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-13.
- Barlas, B. (2015). *Hayat bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü beceriler kazandırmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Başol, S., Ünal, F., Azer, H., Yıldız, A. ve Evirgen, Ö. F. (2014). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabı 5*. Ankara: Başak Matbaacılık.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.
- Çetin Ö. (2014). *Temel becerilerin geliştirilmesi açısından ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Doğan, H. (2014). *İlkokul programında yer alan ortak temel becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında bulunan etkinliklerde yer alma düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal bilgiler programındaki düşünme ile ilgili bazı ortak becerilerin kazanılma düzeyinin belirlenmesi. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 83-106.
- Hayırsever, F. ve Kısakürek, M. A. (2014). Sosyal bilgiler ders kitabının, ilköğretim programında kazandırılması hedeflenen beceriler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 23-42.

- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal bilgiler ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hezen, E. (2009). *İlköğretim 1-5. sınıflar türkçe dersi öğretim programı ve Kılavuzu'nun öğeleri öğretim programı ve Kılavuzu'nda yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğu*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hotaman, D. (2006). *2005-2006 Yılında uygulanmaya konulan ilköğretim programının kazandırmayı öngördüğü temel becerilerin öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kan, A. Ü. (2006). *Yeni ilköğretim programında öngörülen temel becerileri kazanmada beşinci sınıf sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin etkilerine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Komisyon, (2014a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabı 7*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- Komisyon, (2014b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabı 6*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- Mutluer, C. (2013). Turkish studies - international periodical for the languages. Literature and History of Turkish or Turkic. 8 (7), 355-362.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. kademe türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Semerci, N. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim programlarındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşleri (elazığ ili örneği). Temmuz, 7 2015 <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:IdYeKhB6zVAJ:web.firat.edu.tr/daum/docs>
- Temizkan, M. (2014). Ortaokul türkçe ders kitaplarının türkçe dersi öğretim programındaki temel beceriler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 49-72.
- Uysal, O. (2014). *Ortaöğretim türk edebiyatı ders kitaplarının temel beceriler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yaşar, F. Ö. (2013). Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe ders kitaplarının temel beceriler açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora tezi) Çanakkale On sekiz Mart üniversitesi, Çanakkale.